

ТИЖНЕВИК - REVUE HEVDOMADAIRE - UKRAINIENNE - TRIDEN

Число 45 (451). Рів вид. X. 9 грудня 1934 р.

Ціна 2 фр. Prix 2fr

Париж, неділя, 9-го грудня 1934 року.

Безперечно кульмінаційним пунктом успіхів, яких, завдяки всесильній допомозі сучасних аранжерів світової політики, пощастило за останній час досягти совітам, було їх прийняття до Ліги Націй. Що-правда, влаштувати триумфальний вступ цієї потвори до кола культурних держав, одноголосне прийняття совітського союзу до Ліги без жадних запитань, без жадних вимог, як того хотілося вправним режисерам цієї новітньої міжнародньої комедії, — не пощастило. Проти загального засліплення чи вузьких скороминучих корисних інтересів даного моменту й певних країн, пролунав у Женеві і твердий та гострий голос перестороги. Всі ми пам'ятаємо, яке глибоке вражіння чистотою й високістю ідеї, глибоким внутрішнім переконанням і непохитною логичністю міркування зробило на всіх сміливе й мудре слово представника Швейцарії—п. Мотти. Виступаючи мужне проти потужної, ніби загальної течії, він говорив не тільки в імені «величезної більшості швейцарців», як то сам зазначив, але і в імені права й справедливості. Його золоті й правдиві слова, присвячені героїчним визвольним змаганням України й інших поневолених Москвою народів, близько прийняли до серця всі ми, що живемо тільки для одного — для визволення нашої отчизни.

І тим більший резонанс мав виступ швейцарського делегата, що він почував за собою силу громадської opinio, і не тільки своєї країни. В утворенні тверезої думки, у виробленні правдивих поглядів на те, що собою уявляє ССРСР, у виявленні тої небезпеки й загрози, яку криє в собі його існування для миру, порядку й ладу всього світу, безперечно в значній мірі прислужилася незалежна й чесна преса. А серед неї поважне місце належить старому й впливовому же-

невському що-денникові «Journal de Genève», який ніколи не переставав виступати в обороні покривджених, во ім'я справедливости, і до якого голосу, може й проти волі, мусять прислухатися.

Свого часу ми відмічали на наших сторінках ту систематичну, сміливу й витривалу боротьбу, яку з таким завзяттям і таким умінням вела ця газета проти большевиків і їхніх тенденцій. Українська преса одзначала ту увагу і те зрозуміння, яке знаходила наша справа на сторінках женевської газети, особливо останньої осені.

Прийняття совітів до Ліги Націй не захитало позиції женевського органу, а тільки її зміцнило, і він свою боротьбу в ім'я правди продовжує.

Цими днями з'явилася в Женеві книжка «L'U. R. S. S. à Genève», що складається з талановитих гострих і сильних статей директора «Journal de Genève» Жана Мартена і редактора відділу закордонної політики П'єра Бріке. Статі ці, які з'явилися на шпальтах газети в серпні і вересні цього року, попереджено продуманою і широкою передмовою Едуарда Шапюїза. За цю прекрасну передмову відомому історикові і бувшому довголітньому директорові Journal de Genève належить наше щире спасибі. Повністю наведено в книзі промову Мотти, а в додатках подано український меморандум та спільну заяву представників України, Грузії, горців Північного Кавказу, Азербейджану та Туркестану.

На своєму місці в цьому числі даємо ми оцінку цієї книжки, появу якої можемо широко привітати, гаряче її рекомендуючи увазі наших земляків.

Цими словами хочемо ми тут оддати належне благородній ініціативі Жана Мартена та П'єра Бріке, які обороною прав поневолених Москвою народів так влучно відновили давні традиції Journal de Genève.

Сьогодні на той голос перестороги, на те слово в оборону права, справедливости й миру, ті, що керують долею світу, в своїх практичних заходах не вважають. Але через те слово це не тратить на свій силі — силі внутрішній, моральній. І характерно, що пролунало воно саме з Женеві. З Женевою бо зв'язано було більш як сто год тому наростання тієї могутньої сили — громадської опінії, яка призвела охоронителів тодішнього status quo — великі держави — проти їх волі до заходів, що сприяли визволенню Еллади і оновленню її державности.

За часів нашої державности, коли в нас була своя територія, своє військо, коли ми провадили збройну боротьбу за наше визво-

лення і за самостійність, нам бракувало знання нас і підтримки культурного світу. На час Версалю про нас встигли ґрунтовно за-бути і наші заходи на міжнародньому полі не дали належних наслід-ків: у нас не було доброї преси.

Сьогодні ми втратили все, крім непереривности державної традиції, легального правительства і певности в нашій перемозі. Ми на чужині. Наші втрати фізичні й фактичні великі. Але можемо разом з тим одмітити і велике придбання моральне: зрозуміння наших визвольних і державних змагань. Світова опінія прихилиється на наш бік.

Меморандум уряду УНР, поданий голові 15-ої асамблеї Ліги Націй *)

(Докінчення)

Боротьба за Київ і нещастя України.

Як тільки німецьке військо покинуло Україну, російський наступ почався знову. В 1919 році ця війна була особливо важкою для України: не маючи зброї в краю, не маючи більше засобів, не можучи ді-стати ніякої допомоги з Європи, молода республіка шукала собі вихо-ду в найтяжчих обставинах. В серпні місяці 1919 року Київ і більша частина України, не дивлячися на все, були звільнені від окупації со-вітського війська, але розпочалася нова офензива на Україну, на цей раз керована білими росіянами генерала Денікіна. Ця шкідлива інтервенція мала своїм результатом те, що большевицьке військо знову зайняло Київ.

Ще раз, в травні місяці 1920 року, Київ переходить до рук україн-ської армії і її союзників поляків. На жаль, новий протинаступ совіт-ський мав знову своїм результатом відхід на Захід обох союзних армій.

Після боїв, якими відзначилася кампанія літом 1920 року, україн-ський національний уряд і його армія мусли вийти (листопад 1920 р.) на чужину, де цей уряд і лишається до цього часу. Після цього від-ступу оборона України набрала форми партизанської війни, що довго тривала і уступила місце пасивному спротиву, який продовжується й досі.

Завоювання України, боротьба з її захисниками велася совітами з надзвичайною енергією, бо московські керовники хотіли мати Украї-ну з огляду на її природні багатства, а тако-ж через те, що в цей час вони мали на оці совітські поширення на Румунію, Угорщину, Бол-гарію і т. д. Вони розглядали Україну, як необхідну базу для цьо-го наступу на Захід, який наступ і розбився лише через надто довгий і тривкий спротив України.

Звірства совітського війська на Україні.

Звірства совітського війська на Україні перевищили всяку уяву. Християн Раковський, ставши головою народніх комісарів Україн-ської совітської республіки, відмічає свій прихід до влади виданням де-крету, датованого 12 вересня 1920 року, суттєвий уривок якого ми ци-туємо тут з документу, опублікованого Лігою Націй (перша асамблея ч. 214. 1920 р.) і од якого жажнулася ціла Україна та який спричинився до залиття її кров'ю її патріотів:

*) Див. «Тризуб» ч. 34 з 23.IX с. р. і 35 з 30.IX 1934.

«1. Кожен провадир банди, як тако-ж і ті, що її складають, оповіщаються по-за законом. Всякий бандит взятий в полон буде розстріляний на місці, як ворог робітничого і селянського уряду.

2. Близькі родичі бандита будуть взяті, як закладники, і одправлені в концентраційні лагері. Майно бандитів і їх близьких родичів буде конфісковано на користь місцевих бідних селян.

3. Села, що будуть помагати бандитам і їм постачатимуть вози, коней або добровільців, будуть облягатися військово і каратися:

- а. контрибуціями натурою,
- б. контрибуціями гршєвими,
- в. конфіскатами майна заможних селян,
- г. бомбардуванням сіл,
- і. повним їх знищенням.

Примітка I. Головна вага кари мусить падати поперед усього на багатих селян.

Примітка II. Виправдання, що село було змушене постачати бандитам добровольців і їжу, не буде братися на увагу».

Чи можна погодити вимоги Пакту Ліги Націй з нападом, довершеним Москвою на Україну?

Чи можна ігнорувати ці факти в час, коли СССР виставляє свою кандидатуру до Ліги Націй? Вступ до Пакту вимагає, щоб кожна держава, що є членом Ліги Націй, приймала певні зобов'язання не воювати». Чи можна погодити цю вимогу Пакту з нападом Москви на Україну, Грузію та інші пригноблені народи? Не можна для цих фактів виставити навіть того виправдання, що це минулося, бо військова окупація України продовжується і уряд СССР, що зараз представляється в Женеві, основує своє існування на принципах діаметрально протилежних до всіх тих принципів, що перечислені у вступі до Пакту.

Коли тепер СССР буде допущений без того, щоб від нього вимагалось виправлення попередніх актів нападу, створиться небезпечний прецедент, бо кожен член Ліги Націй на крайній випадок зможе покинути цей організм, зробити бажаний акт нападу і після його доконання знову з'явитися до Женеві, бо-ж минуле не приймається на увагу.

Допущення СССР наражається на формальне заперечення 1 арт. Пакту.

Факт, що совітський союз створив свою державність актами нападу і завоювання є серйозною перешкодою для його допущення до Ліги Націй. Пригадаймо, що в арт. 1-му Пакту говориться, що може стати членом Ліги Націй «всяка держава, домінійон чи колонія, які управляються вільно». Чи можливо стверджувати, що совітський союз управляється вільно, коли його найважливіші частини — Україна, Кавказ і Туркестан знаходяться під окупаційним режимом?

Але по-за цими фактами характеру міжнароднього, існують ще інші, що доводять, що на всьому просторі Росії і країн, окупованих червоним військом, панує режим диктатури одної єдиної партії, чи скоріше її шефа Сталіна? Ця диктатура є абсолютним деспотизмом. Ніколи совітський уряд не осмілився звертатися до народу, ніколи він не організував плебісциту чи принаймні вільного голосування в організаціях робітників і селян (звичайно, не говориться вже про так звані класи

буржуазні чи інтелігентські в ССРСР). Так звані вибори до совітів переводяться завжди одверто і під пильним доглядом представників ППУ. Перегляд методів управління в ССРСР легко доводить, що там абсолютно не можна говорити про вільні вибори, ні вірити, що це держава чи «союз» держав, що управляються «вільно», як цього вимагає артикул перший Пакту.

Внутрішні методи уряду ССРСР і терор.

Тому мусимо подати короткий перегляд різних методів управління, що його практикує совітський уряд відносно пригнічених народів і відносно всього населення совітського союзу. З часу встановлення совітської влади і окупації України совітським військом на Україні панує найжорстокіший терор. Вбивства, організовані «чека» і ППУ, зареєстровано на Україні й інде численними наочними свідками, вбивства, в яких загинули сотки і тисячі жертв, всім відомі. Ці порядки пояснюються завжди громадською війною; але ось вже більше, як десять років, що війну офіційно закінчено, а проте терор систематично забірає численні жертви.

Досить нагадати період «колективізації» села на Україні (1930-31 р.р.), коли селян змушувано кидати їхні добра, щоб ставати членами «колхозів», себ-то ставати звичайними кріпаками комуністичного уряду. Тисячі енергійних селян виявили жвавий спротив цьому положенню річей і ця поведінка коштувала їм життя, тисячі українських селян було тако-ж одправлено на північ на заслання. Жахливі оповідання втікачів що-до цього, які опублікувало Українське Т-во для Ліги Націй у своєму мемуарі «Умови праці в ССРСР» (1932 р.), цілком підтвержені іншими свідками різних національностей і особливо панією Чернавиною, свідчення якої (див. її книжку «Одна втікачка з ППУ») є особливо цінним з огляду на її високі моральні й інтелектуальні якості.

Нагадаємо тако-ж великі судові процеси в УССР і зокрема процес у Харькові в 1930 р., на якому було суджено «Союз Визволення України» та його голова Сергій Єфремов, член Української Академії Наук. Сорок п'ять найповажніших українських інтелігентів було засуджено від трьох до 10 років одиночної в'язниці. Муки моральні й фізичні цих нещасних перевищують всяку уяву. Але що найбільше жахнуло всіх українців, це те, що коло двох тисяч молодих прихильників «Союзу Визволення України» було розстріляно без суду.

Релігійні переслідування.

Що-до релігійних переслідувань, цивілізований світ тако-ж мусить їх знати, бо вони складають справжню систему в ССРСР. Цілі книги можна присвятити переслідуванням священників і єпископів, без різних релігій. Результатом цієї активної кампанії було скасування численних церков на Україні, як і в цілому совітському союзі. Становище священників і їхніх родин є нестерпимим як з погляду юридичного, так і з погляду матеріального. Реакцією проти цих переслідувань було створення на Україні справжнього релігійного руху, і віруючі героїчно захищають свою церкву.

Гекатомби ППУ.

Яке є приблизне число жертв червоного терору? Скільки осіб було розстріляно на Україні чи в ССРСР? Тяжко тепер встановити цифру, але ми зовсім не розглядаємо як перебільшені ті цифри, що їх дав п. Ессад Бей в своїй книзі «Історія ППУ».

«З 1917 року по 1923 р., себ-то з початку жовтневої революції по кінець громадянської війни, було розстріляно: 25 єпископів, 11.215 свя-

щеннослужителів, 6.575 вчителів, 8.800 лікарів, 54.850 старшин, 260.000 салдатів, 10.500 поліціантів, 48.000 жандармів, 19.850 урядовців, 344.259 інтелігентів, 815.000 селян і 192.000 робітників».

«Червоний терор» отже дав у цілому 1.761.665 жертв. Таким був що найменше підсумок першого періоду «організованого терору».

ГПУ скасовано, але терор продовжується.

Московський уряд скасував ГПУ, як раніше вже він був скасував «че-ка.» Функції ГПУ передано комісаріатові внутрішніх справ. Цією реформою совіти хотіли довести закордоном, і особливо в Женеві, «зміну режиму». Це поперед усього передумова до входу СССР до Ліги Націй. Але справжній характер реформи вже відомий. Совітський уряд, бачучи, що ГПУ набірає надто ваги в країні, прийняв лише необхідні міри, щоб не підпасти під його впливи. Таким чином реформа ця є лише внутрішньою переорганізацією і немає жадної справжньої зміни. Терор, кара смертю, арешти і незаконні висилки лютують, як і перед тим.

Совітська влада не може існувати без терору, бо комуністичний режим і совітські керівники глибоко зненавиджені подавляючо більшістю населення, і найменше ослаблення терору потягне за собою упадок режиму.

Примусова праця в СССР і артикул 23 Пакту.

У вересні 1932 року представник українського уряду на чужині мав уже нагоду подати всім делегаціям Ліги Націй мемуар про умови праці в СССР, опрацьований і опублікований Українським Товариством для Ліги Націй. Ми обмежимося тут наведенням резолюції Міжнародної Унії для Ліги Націй, що була прийнята 1933 року в Монтре і передана Лізі Націй.

«Посилаючися на артикул 23 Пакту Ліги Націй, що приписує своїм членам забезпечення і підтримання справедливих і людських умов праці чоловіків, жінок і дітей на їх власній території, як рівно-ж і у всіх тих країнах, на які поширюється їхні взаємовідносини комерційні й індустріальні та засновання й підтримання в цій цілі відповідних міжнародних організацій. — XVII асамблея звертає особливу увагу Ліги Націй на перелік надзвичайно важливих фактів, вказаних в мемуарі Українського Т-ва для Ліги Націй відносно умов праці в СССР».

Таким чином, колиб Ліга Націй прийняла кандидатуру СССР без перевірки цих фактів, вона б це зробила абсолютно всупереч артикулу 23 (параграф. а) Пакту.

Економічна ситуація населення в СССР і голод.

Совітська система не характеризується лише режимом терору і примусової праці, але ще й економічними й соціальними методами, що кинули населення СССР в безприкладну біду. Совітський уряд розпочав переведення в життя вельми широкого плану індустріалізації совітського краю, плану, часткова реалізація якого цілком виснажила життєві сили населення без того, щоб дати йому якусь користь, так як, так мовити, комерційний бік справи, ніколи не береться в розрахунок совітською владою, коли вона розпочинає якусь конструктивну роботу. Гнітючи населення податками і примусовою працею, нищучи свій власний внутрішній ринок, совітський уряд нищить одночасно й хліборобство, запроваджуючи в ньому колективізацію. Ця система була особливо шкідливою для країн хліборобських, де розповсюджена мала індивідуальна власність, як на Україні або на Північному Кавказі (Кубань). Прямим наслідком цих заходів було зменшення з 1932 року продукції пшениці, не дивлячися на добрі природні умови. Совітський уряд зовсім не турбується

ся про потреби населення і реквізує пшеницю на Україні для потреб експорту.

Весною 1933 року виявився справжній голод, що протягом літа набрав розмірів грізного лиха. Нагадаємо листа, що ми його подали з цього приводу у вересні 1933 року Його Ексценції п. Мовінкелеві, голові Ради Ліги Націй, і Його Ексценції п. Ватерві, голові XIV асамблеї. Всі українці що знаходяться по-за межами ССРСР, як рівно-ж і українські депутати польського і румунського парламентів, однодушно протестували перед Лігою Націй проти голоду на Україні. Ми не забуваємо шляхетного виступу п. Мовінкеля перед членами Ліги Націй і рішення цієї останньої інтервенювати перед гуманітарними міжнародними організаціями з приводу голоду на Україні. Ми тим більше не забуваємо упертої благодійної акції Його Ексценції кардинала Інціера, архиспископа Віденського, що звернув увагу всього світу на нещастя на Україні і в інших країнах совітського союзу, та утворив Допомоговий Комітет. Голод 1932-33 року, про повторення якого повідомлялося і в 1934 році, є найбільшим злочином совітського уряду. Катастрофа 1933 року принесла на Україні більше людських жертв, ніж велика війна і війна за незалежність України разом.

Питання міжнародної гарантії прав людини і ССРСР.

Вище ми пригадали, яким чином склався совітський союз. Ми бачили, що способи його складення — напад і окупація сусідніх країв за допомогою брутальної сили — є діаметрально протилежні принципіві, якого адептом мусів би бути совітський уряд в своїй якості члена Ліги Націй. Роблячи підсумок совітського режиму, накинута завойованим народам і всім підданцям ССРСР взагалі, нам здається, що він не мусить принаймні одержати від цивілізованих народів апробати своїх вчинків. Незалежно від існування принципу невтручання у внутрішні справи якоїсь держави, мусить бути певне обмеження примінення цього принципу. Що торкається рабства, ці обмеження вже встановлені артикулом 23 Пакту Ліги Націй. З другого боку, ідея міжнародної конвенції з метою узагальнення в цілому світі прав людини і громадянина була вже кинута з височини трибуни 14-ої асамблеї.

Але коли цей принцип не є ще офіційно встановленим, чи можливо морально апробувати уряд ССРСР, приймаючи його до складу Ліги Націй? Чи можна апробувати режим і уряд, що своїм звірством далеко перевищили деспотів всіх епох і всіх народів?

Спитатися, яким чином можливо вірити совітському урядові, коли він робить ту чи іншу заяву міжнародного порядку? Цей уряд довів, що він не надає ніякої ваги міжнародному праву і що він його розглядає, як «буржуазну вигадку», направлену проти світового пролетаріату.

Як можна погодити цей принцип з принципом Ліги Націй, що є сторомем міжнародного права і яка в передмові до свого Пакту вимагає від своїх членів «суворого дотримання принципів міжнародного права, визнаного з цього моменту за правила дійсного поведження урядів?

Яким чином можна погодити шляхетний принцип тої самої передмови Пакту про заведення справедливости, коли в самому нутрі Ліги Націй буде засідати представник уряду, що має на своїй совісті мільйони замордованих і засланих без суду жертв, мільйони чоловіків, жінок і дітей, що померли від голоду — результат злочинів цього самого уряду?

Спитаємо себе рівно-ж, чи універсалізуючи Лігу Націй, допущення ССРСР не пошкодить їй з морального погляду, не зменшить її ваги, її престижу в час, коли вона муситиме в ім'я справедливости вдатися з закликком про мир між народами?

Дилема: Ліга Націй чи совітський союз..

Помилково розглядають ССРСР як звичайну державу, лише більшу і складнішу, ніж інші. Теорія совітського союзу заснована на претензії

дуже ясній — включати до союзу всяку нову совітську республіку, що десь у світі заснується. Остаточною метою є універсалізація совітського союзу і до цієї мети прагнуть московські керівники в той час, як коло них III-ій Інтернаціонал, вигликаючи революції, дає про створення нових совітських республік. Ці підготовлення, відповідно до обставин, робляться більше або менше олверто, з більшою або меншою обережністю і енергією, але є певним, що ці приготвлення ніколи Москвою не припиняються.

Отже мета СССР є аналогічною Лізі Націй, бо-ж він переслідує тако-ж універсалізацію, але світогляд і методи є абсолютно ріжні.

Вводючи СССР до Ліги Націй, прихильники цього введення думають перемогти чи здавити керівників Москви. Але вони забувають, що проводирі СССР тим відріжняються, що твердо тримаються своїх основних принципів, і коли згоджуються часом на перемир'я в своїй боротьбі проти так званого капіталістичного світу, то ніколи свої смертельної боротьби не кидають.

Сталін і Ліга Націй. Загальний інтерес і захист прав України.

Книга Сталіна, опублікована в кінці 1933 року, є блискучим тому доказом: його іронічна і ворожа критика зовсім не змінилася. Отже Ліга Націй мусить знати, що, приймаючи СССР, вона вводить у своє нутро ворога, що лише чекає сприятливого менту, щоб на неї напасти. І коли Ліга Націй дає йому нині в Женеві місце, вона буде атакована з середини, бо Москва, відповідно своїм принципам, готує руйну цієї будови, що була утворена зусиллям стількох генерацій і кров'ю ліпших синів цілого світу. Таким чином, допущення СССР представляє численні небезпеки і може лише шкодити праці і особливо моральному престижеві Ліги Націй.

Але уряд на чужині Української Народньої Республіки, погляди якого на евентуальне допущення СССР тут виложено, не буде брати активної участі в так важному для будучини Ліги Націй рішенні.

Розбираючи питання кандидатури СССР з погляду загально-морального і юридичного, українські політики більше покликані захищати безпосередні права України в разі, коли кандидатура СССР дійсно реально буде поставлена на поряток денний 15-ої асамблеї.

Противлячися допущенню СССР з багатьох причин, вказаних в цьому мемуарі, всі українці протестуватимуть тим більше, коли це допущення буде зроблено не в звичайному порядку, передбаченому регуляміном, і без того, щоб урядові СССР було поставлено спеціальні умови. На думку українців, від московського уряду необхідно вимагати принаймні виправлення нападів на народи, суверенність яких він сам був визнавав.

Що торкається України, то національний уряд на чужині Української Народньої Республіки, як і всі українські патріоти, вимагають од московського уряду:

1. вивести своє військо з України,
2. утворити цим фактом політичні обставини, що дозволять українському народові відтворити під доглядом Ліги Націй свою незалежність і відновити вільно свою національну владу.

Даремно замовчувати труднощі, що представляє собою реалізація цих побажань, бо-ж можна передбачити спротив московських керівників, але ніяки труднощі дипломатичного характеру не в стані відібрати духу українському народові, що дав докази своєї упертості і що зуміє своєю енергією далі вести гарячу боротьбу проти своїх гнобителів за незалежність і свободу України.

Третій з'їзд членів Українського Воєнно-Історичного Товариства.

1-го листопада с. р. відбувся у Варшаві 3-ій з'їзд членів Українського Воєнно-Історичного Товариства.

З'їзд відкрив голова Управи Т-ва ген. М. Безручко промовою, в якій привітав гостей і членів з'їзду та коротко торкнувся історії і завдань Т-ва, що вступило вже в десяту річницю свого існування.

З'їзд обрав президію, до складу якої ввійшли: полк. Стечишин, яко голова, і полк. Вишнівський, яко секретар. Оваційно привітали присутні прибувшого на з'їзд ген. В. Сельського, і на пропозицію голови з'їзду вшанували вставанням пам'ять Гловного Отамана С. Петлюри і членів Т-ва: ген. Юнакова, сотн. Старушенка та пор. Сарахманова.

Далі йшли численні телеграфічні та листовні привітання від різних осіб та організацій. З'їзд вітали: Пан Головний Отаман Л. Лівичський, Голова Ради Міністрів В. Прокопович, Редакція «Тризуба», Головна Еміграційна Рада, Генеральна Рада Союзу Українських Еміграційних Організацій у Франції, Український Громадський Комітет у Румунії, Союз Українських Організацій в Болгарії, Український Науковий Інститут у Варшаві, група українських послів з Велині, єпископ Луцький Полікарп Сікорський, ген. М. Омелянович-Павленко, проф. Д. Дорошенко, Українське Воєнно-Наукове Т-во в Чехословаччині, Правління Української Станції в Каліші, Управа Спідки Воєнних Інвалідів Армії УНР, Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції, Управа Т-ва б. Вояків Армії УНР в Польщі, Союз б. Українських Старшин в Чехословаччині, Редакція «Гуртуймося», Т-во українських кіннотчиків у Варшаві, Корпорація «Запорожжя» у Варшаві, Відділ УЦК в Скідлі, а далі ген. Масальський, ген. Шандрук, полк. Панківський, ген. Омелянович-Павленко (молодший), Ю. Добриловський, полк. Татаруля, полк. Порохівський, д-р Є. Камінський, сотн. Битинський, п.-о. І. Величенко, інж. А. Шумовський, підп. М. Рибачук, сотн. Калюжний, сотн. Синельник та ин.

Особисто з'їзд вітали: д-р А. Лукашевич од Спідки Інженерів та Техників Українців-Емігрантів у Польщі, д-р Г. Чуйно-Чикаленкова від Союзу Українок-Емігранток у Польщі, М. Ковальський від Головної Управи УЦК, ген. В. Куш од редакції «Табора» та пор. Таргоній від української еміграції в Гродні.

З'їзд доручив президії подякувати всім, хто надіслав привітання, і ухвалив наступний зміст привітальної телеграми до Пана Головного Отамана:

«3-ій з'їзд Українського Воєнно-Історичного Т-ва вітає вас, Пана Головний Отамане, яко вождя війська українського, славетні чини якого є двигуном праці Т-ва».

Наступною точкою порядку денного з'їзду були справоздання Управи Т-ва, які зложили: заступник голови ген. В. Змієнко — загальне справоздання, інж. В. Яновський — справоздання з праць секретаріату, полк. Науменко — справоздання фінансове. Звіт Ревізійної Комісії прочитав ген. В. Куш.

З ґрунтовного і вичерпуючого справоздання Управи Т-ва належить підкреслити наступні моменти:

Заходи до збільшення кількості членів Т-ва і збірка членських внесків. Т-во має на сьогодні 116 членів, а членських внесків, які являються основним джерелом прибутків Т-ва, на протязі минулої трьохлітньої каденції було зібрано — 2.178 зол.

Акція святкування 10-ої річниці трагедії в Базарі. Поминаючи моральний бік святкування, Т-во одер-

жало від українського еміграційного суспільства з різних кінців Європи, Азії й Америки 2.757 зол. пожертв на увіковічення цього збройного чину, сумним кінцем якого була трагедія в Базарі.

Акція впорядкування могил українських вояків на еміграції. Продаж значків, випущених в 5-ту річницю смерті С. Петлюри, переведені збірки і т. п. дали 425 зол., а це в свою чергу дало можливість Т-ву, при фінансовій допомозі УЦК, поставити 24 надмогильні залізо-бетоніві в староукраїнському стилі хрестипам'ятники на могилах українських вояків на Вольському кладовищі у Варшаві.

Видання листівок — українські старовинні уніформи, малюнки подій в Базарі, фотографії вищого командного складу Армії УНР і т. ин. — принесли 222 золот. прибутку.

Пожертви на пресовий фонд Т-ва дали 677 зол.

Згадані активи дали можливість Управі Т-ва не лише впорядкувати свій фінансовий стан, але й розвинути широку, як на наші еміграційні обставини, видавничу діяльність. В минулому трьохлітті видано було: М. Безручко — «Січові стрільці в боротьбі за державність» — 1.000 прим., збірник «Базар» — 2.000 прим., «За Державність» ч. 3. — 1.000 прим., ген. М. Омелянович-Павленко — «Зімовий похід» — 500 прим., «За Державність» ч. 4 — 1000 прим., листівок — 280 комплектів.

До цих цифр належить додати й те, що Т-во на складі має ще непроданих книжок на 9.000 зол., значків на 450 зол. Річні особи й організації йому винні 4.000 зол. Загальний оборот Т-ва за минуле трьохліття виніс 38.000 зол.

Не всі наміри одначе вдалося зреалізувати Управі Т-ва. Сучасний фінансовий стан Т-ва не дозволяє, напр., на заснування воєнно-історичного семінару, воєнно-історичного музею й т. ин.

План діяльності Т-ва на найближчий час зреферував ред. «За Державність» полк. М. Садовський.

В ділянці видавничій намічалось: закінчити друк другого накладу 1-го числа «За Державність», вжити заходів, щоб «За Державність» виходило регулярно 2 рази на рік, поліпшити видання як самого збірника «За Державність», так і «Бібліотеки Воєнно-Історичного Товариства» і т. ин.

А по-за цим, актуальним і далі залишається збільшення кількості членів Т-ва, активізація продажу видань, всебічне збільшення фондів як видавничого, так і охорони стрілецьких могил, праця над упорядкуванням могил як у Варшаві, так і розкиданих по цілій Польщі.

В доповіді полк. М. Садовського по-за цим зазначалось, що в редакційному портфелі зараз мається вже опрацьований матеріал, якого вистачило б на 10 чисел збірника «За Державність» і що, так само, ціла низка цінних праць чекає на видання окремими книжками «Бібліотеки» Т-ва.

Заслухавши справоздання про діяльність Управи і затвердивши їх, з'їзд оваційними оплесками висловив Управі Т-ва подяку за віддану організації працю. Такими-ж оплесками було ухвалено пропозицію просити дотеперішню Управу залишитися й на наступну каденцію.

До Управи Т-ва таким чином поновно ввійшли: ген. М. Безручко (голова) ген. В. Змієнко (заступник голови), полк. Ю. Науменко (скарбник), інж. В. Яновський (секретар) і полк. М. Садовський (редактор збірника «За Державність»), а запасовими членами до Управи: полк. Вишнівський і підполк. Білодуб.

До Ревізійної Комісії було обрано: ген. В. Куша, полк. Мазюкевича й полк. Євтимовича, а запасовими членами: сотн. Шевченка й сотн. Швенчака.

Присутнім на з'їзді Воєнно-Історичне Товариство заімпснувало своєю працею, своїми вичерпучими й ґрунтовними докладами, а самий з'їзд — своєю дисципліною й своїм діловим характером.

На закінчення цього нашого допису про перебіг з'їзду хочеться навести слова з каталогу видань Т-ва:

«Кому дорогим є майбутнє нашого війська, кому залежить на тому, щоб не повторювати помилок минулого та щоб навіки зберегти пам'ять про героїчні чини нашої славної армії, той підтримає морально й матеріально Товариство чи то воєнно-історичною працею для журнала «За Державність», чи вступом у дійсні або почесні члени Т-ва, чи офіруючи можливо квоту на його діяльність».

Дотеперішня праця Товариства цілком заслуговує на те, щоб цю підтримку йому дати.

Варшавянини.

3 міжнароднього життя.

До ситуації.

На час, коли писано ці рядки, дві події забарвлюють собою цілий обрій міжнародньої політичної опінії, а саме — Марсельська трагедія та Східний пакт. Перша з них, що-правда, увесь час стояла в пелі європейської уваги, але тепер вона, так мовити, освіжилася, бо перенесено її на світовий форум, до Ліги Націй, яка має сказати своє слово що-до неї. Друга, здавалося, забута була, але так само освіжилася з тої причини, що поставили її знову на порядок денний французькі політичні кола.

Марсельську трагедію до Ліги Націй перенесла югослов'янська дипломатія. Це не було якоюсь новою думкою, якимсь несподіваним кроком. Цей намір Югославія мала з першого-ж дня, як сталася її біда в Марселі. Але її було вмовлено, щоб з тим не поспішалася, бо була небезпека, що напто вже палкі виявляться пристрасті в час дискусії. Крім того, вважалося потрібним перевести до кінця судове слідство над причетними до трагедії людьми, а вже потім оперувати в Женеві з повним матеріалом. А в тім слідство ще не скінчилося, але справа вже перейшла до Ліги Націй.

Югослов'янська делегація подала до секретаріату Ліги Націй заяву про те, щоб Марсельську справу було поставлено на порядок дня Ліги. До заяви приклала вона меморандум, в якому вназує на те, що вину на Марсельській події несуть не лише поставлені перед суд захоплені хорватські терористи, але й Угорщина, її уряд, менші й більші представники якого переховували вказаних терористів на угорській території, допомагали їм зброєю, грошми й паспортами, а тако-ж давали їм інструкторів і організаторів. Вказаним Угорщина, мовляв, зпринчинилася до вчинків, які загрожують воєнною небезпекою, а тому й прошено Лігу зпинитися над тим, розглянути і так або інакше поставитись до цілої справи. До заяви Югославії прислалися її товаришки по Малій Антанті — Чехословацьчина й Румунія, які з свого боку подали аналогічні ноти до секретаріату.

Угорщина-ж, повідомлена офіційно про ті заяви, не перейшла їх мовчки, а в свою чергу подала до секретаріату заяву, в якій спростовує югослов'янські обвинувачення в категоричний спосіб, доводячи, що ввесь атентат організований був і підготовлений на югослов'янській території, а Угорщина та її уряд не мають до нього найменшого відношення. Тому вона просить, щоб цілу справу Ліга Націй розглянула якомога скоріше, бо Угорщина потребує свого публічного виправдання.

Ліга Націй після того всього вже ухилитися не може; її Рада мусить розглянути угорсько-югослов'янський конфлікт і винести те чи инше рішення — резолюцію, санкцію то-що.

Як може обернутися справа? Трудно чимсь певним одповісти на це запитання. По-перше, перед Лігою чи її Радою не буде ще того, що зветься *res judicata*, бо суд над терористами ще не відбувся; по-друге, в Раді

для тої чи іншої санкції, коли б Угорщину було визнано винною, потрібна односторонність, а досягти того мабуть таки — річ на сьогодні і в цій справі неможлива; по-третє, чи може бути знайдена якась компромісова формула, яка б задовольняла разом не лише Угорщину та Югославію, але навіть трьох більших і начеб-то зовсім безсторонніх, як Англія, Франція, Італія, — і т. и., і т. и., — бо-ж у справі цій чого не торкнутися, усе заплутано — процедурно, дипломатично то-що. Так, наприклад, зараз же після Марсельської події, крім Угорщини, багато говорили ще про одну державу, а тепер про неї — ні слова. Далі, — головувати в Раді мав би з алфавиту чехословацький міністр Ед. Бенеш, але він — заінтересована сторона; за ним іде алфавитно совітський міністр тов. Літвінов, але, кажуть люде, йому не хотілось, — чи його не хотіли, — головувати в справі що-до терористів; з позиції вийшли так, що повернулися алфавитно назад — до міністра португальського. І так усе, бо-ж Італія вже стала на тому, щоб справу розглянути як скоріше, Франція, — щоб справу відкласти, а Англія, щоб справу, коли можна, забути. При таких комелі-націях для женевських дипломатів встануть великі труднощі, їм треба буде виявити великі здібності, щоб знайти гнучку й всебічну формулу, якуб прийняли всі. Одного можна лише сподіватися, — формулу ту буде знайдено, і небезпеку, зв'язану з угорсько-югослов'янським конфліктом, буде, коли не вирішено, то усунено. А це все само по собі велике діло, що виправдує існування Ліги, бо без неї цей конфлікт, без усякого сумніву, скінчився б уже давно більшою або меншою війною, — скоріше більшою, ніж меншою.

Друга справа — Східній пакт, що її, як сказано вище, здавалося, було позабудо, вискочила знову на поверх європейської opinio, завдяки цілком словам, сказаним у французькому парламенті референтом по військовому бюджету. Він похопився реченням, що, мовляв, нам, французам, червона армія запропонована до послуг совітами. З цих слів європейська преса зробила висновок, що між Францією та ССРСР уже складено військовий союз, вістрям своїм звернений проти спільного можливого ворога — проти Германії. Висновок виглядав скрізь сенсацією, а подекуди, як у Лондоні, тривогу і незадоволення. Французька влада спростувала звістку про союз, для Франції, мовляв, не можливий, бо був би він протирічним з духом Ліги Націй, що її так послідовно й уперто підтримує французька дипломатія. Натомість Франція повернулася знову до ідеї Східнього пакту, який однак тепер уже дістав у пресі назву Північно-східнього, і те порозуміння мало б складатися з Германії, — чи без неї, — ССРСР, Польщі та Балтійських держав. Франція в цьому грала б роллю гаранта, а ССРСР, даючи за це компенсацію, став би гарантом пакта Локарнського. Таким чином східні кордони Франції, мовляв, стверділи б ще сильніше, а разом з ними стверділи б і західні кордони ССРСР. З цього приводу з Парижа до Варшави вислано відповідну ноту, в якій ще раз порушується ціле питання і робиться нова спроба переконати Польщу в користності для неї такого роду пакта. Не знати поки що, які з того будуть наслідки. Нота не опублікована, а з думок преси можна зареєструвати, з журнального обов'язку, таку фразу польського урядового органу: — Ми, мовляв, чекаємо на французьку ноту з цікавістю, але без якого будь оптимізму.

Справа таким чином вся поки що — в майбутньому.

Observer.

Од Музею Визвольної Боротьби України в Празі.

Видавцям українських календарів. Музей Визвольної Боротьби України в Празі повторює своє прохання до Хв. Видавництва і ВП. Видавців українських календарів, щоб вони були ласкаві вислати для поповнення музейної колекції українських періодичних видань всі нові річники своїх календарних видань (альманахів, місяцесловів, настінних, відривних і т. д.). Музей просить тако-ж про поповнення цієї збірки старшими річниками календарів.

Адрес Музею: Ukrajinské. Museum. P r a h a-Zizkov, Karlova 14. Czechoslovakia.

Хроніка

З життя укр. еміграції.

На пошану проф. О. Лотоцькому.

— Ювилей проф. О. Лотоцького. З великою урочистістю відбулося в Українському Історично-Філологічному Т-ві в Празі чергове засідання 27 листопада с. р., присвячене шануванню сорокалітньої наукової діяльності ювілята. Збори відбулися в помешканні філософичного факультету Карлового Університету при переповненій салі. Серед гостей було багато української професури з Подєбрад, а тако-ж представників ріжних пражьких організацій. Голова Т-ва, проф. Д. Антонович, в своєму вступному слові з великим піднесенням оцінив науково-громадське значіння цього ювілею, а самого ювілята зхарактеризував, як «лицаря української книги», якою й для якої він працював майже пів століття й невтомно продовжує працювати далі. В трьох ґрунтовних рефератах членів товариства був поданий докладний огляд національної праці проф. О. Лотоцького: проф. В. Біднов у надісланому рефераті зробив нарис наукової діяльності, проф. В. Садовський подав огляд чинности ювілята на полі економічних наук, проф. Д. Дорошенко, довголітній співробітник проф. О. Лотоцького, оглянув його ріжнومانітну громадську діяльність. Проф. О. Лотоцький, дякуючи за признання для його праці, згадав де-кого з представників свого покоління, з якими йому довелося жити й працювати; кількома яскравими рисами нагадав тако-ж про обставини української праці в кінці XIX і початку XX століття. Присутні дали вияв своєму дуже сердечному відношен-

ню до ювілята. На ювілей проф. О. Лотоцького відгукнулися майже всі українські установи, організації й окремі діячі як з ріжних країн еміграції, так і з західне-українських земель. Історично-Філологічне Товариство одержало для ювілята силу привітів, які все ще продовжують надходити. Високошкільні українські установи в ЧСР — філософичний факультет Університету, Господарська Академія в Подєбрадах і Високий Педагогічний Інститут — були заступлені на засіданні офіційними представниками: деканом, ректором і проректором.

У Франці.

— З життя Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі. За місяць листопад с. р. Бібліотека дістала такі пожертви грошима: від п. NN «приятеля з далекого краю» — 1.000 фр., від Укр. Громади в Греноблі — додатково на лист ч. 668 — 16 фр., від Укр. Громади в Труа на лист ч. 656 — 25 фр., від 10 осіб з Канади через пана А. Щербака з Ванкуверу — 15.15 фр. Всіх пожертв за листопад місяць — 1056.15 фр., а від початку року всього 4564.55 фр.

За той-же час одержано дарункі книгами та іншими речами від: п. Деслава (Париж) — 4 кн. і 1 ч. журналу, п. NN (Париж) — 22 ч. жур., Редакції «Тризуба» — 3 кн., Українського Наукового Інституту у Варшаві — 7 томів його видань, В-ва «Світ Дитини» із Львова — 1 кн., від панни Введенської — (Париж) 27 кн. та два комплекти журналів.

Всім жертводавцям та прихильникам Рада Бібліотеки вис-

ловлює свою ширю подяку й признання.

Сердечний відгук земляків з Канади. Цими днями п. А. Шербак з Ванкуверу повідомив Бібліотеку, що під час листопадових свят, на його пропозицію допомогти Бібліотеці, відгукнулося 10 осіб що-річною вкладкою по 10 центів. Невелика пожертва, але скільки за тим криється сердечности й бажання помогти збудуванню установи імені вождя народа-мученика.

Висловлюючи всім їм шире спасибі з присмністю подасмо їх імена: Василь Рупак, Анна Лазарук, Купченко, А. Гірній, Іван Мельник, Москалик, Степан Любай, Сірий, Стручинський і Богдан.

— Концерт п. Ємця в Крезо для місцевої української колонії відбувся 28 жовтня с. р. Як гості, на концерті були присутні місцеві козаки-самостійники на чолі з своїм отаманом п. Біловим, писарем п. Фурсою та скарбником п. Вороб'євим. Усього присутніх на концерті було коло 150 осіб.

Програм концерту та його артистичне виконання п. Ємцем очарували всіх присутніх. Сумні мелодії наших історичних пісень зворушили всіх; думки плили на Україну, згадувалися дорогі образи. За чарівну гру присутні нагородили артиста гучними оплесками, що перейшли в овацію, і квітами.

Після концерту в честь п. Ємця було влаштовано спільну вечерю, на якій були присутні також представники місцевої козачої станиці (Вільного Козацтва).

Вся українська колонія м. Крезо й околиць дякує п. Ємцеві за його концерт та труди, що були з ним зв'язані.

І. Бондаренко.

В Польщі.

— В Українському Науковому Інституті у Варшаві 19 листопада с. р. відбулося засідання польсько-української комісії, на якому зробив доповідь голова комісії проф. д-р М. Гандельсман

на тему «Початки українського руху в XIX столітті».

— 24 листопада с. р. відбулися публічні збори Економічного Семінару при Інституті, на яких доповідь зробив проф. інж. І. Шовгенів на тему «Катастрофальні повені й засоби боротьби з ними».

Некролог

† M - e l l e V o n n e m a i n e . 16 листопада с. р. в Греноблі, у Франції, в шпиталі передчасно померла mademoiselle Vonnemaine. Французжанка, вона мала велику симпатію до української справи і дуже помагала українцям як у стосунках з французькими урядовими й громадськими інституціями, так і подачею до французької преси інформацій про українське життя.

Сердечна й одзивчива до людського горя, вона завжди словом і ділом ішла назустріч нашим людям. Чува походженням, духом своїм вона була близькою українській справі. За ширю працю й великі симпатії для України Українська Громада в Греноблі обрала її своїм почесним членом.

На її похороні присутню була вся українська колонія в Греноблі, яка на її могилу поклала вінок з написом «Від вдячних українців».

Хай легкою їй буде земля!

Рада Української Громади в Греноблі.

Бібліографія.

— L'URSS à Genève, par Jean Martin, Directeur, et Pierre-E. Briquet, Rédacteur de la politique étrangère au «Journal de Genève». Genève. 1934. 118 сторінок. Передмова п. Edouard'a Chapuisat.

Книга, яка зробить велику службу поневоленім Москвою народам, а з окрема й Україні. Це збірка статей, що з'явилися в швейцарському щоденнику Journal de Genève перед прийняттям совітського союзу до Ліги Націй і під час XV асамблеї Ліги Націй, на

якій совіти до складу Ліги було прийнято. Ці статті дуже добре розкривають дійсну внутрішню суть імперіялістичної совітської влади та освітлюють боротьбу й стремління України та інших країв, що окуповані совітською Москвою, до своєї незалежності.

Самі заголовки де-яких статей проречисто характеризують їх зміст і показують наскільки важливим для нас треба розглядати появлення їх в такій газеті, як *Journal de Genève*, і наскільки корисним для визвольних змагань поневолених Москвою народів являється видання ряду таких і подібних їм статей, окремою книгою, що має послужити прекрасним освідомлюючим матеріалом для чужинців. Ось, наприклад, де-які заголовки статей: Україна — невралгічний пункт; Вовки у вічварні; Україна проти Москви; Голос Швейцарії. Вміщено тако-ж повністю промову на засіданні Ліги Націй, на якому було прийнято совіти до Ліги, швейцарського представника п. Мотти, який, як відомо, висловився проти прийняття совітів, наводячи убійчі для московської влади поводи такого ставлення Швейцарії.

Приводить книжка тако-ж меморандум уряду Української Народної Республіки, який було подано голові XV асамблеї Ліги Націй, та спільний протест, підписаний представниками Азербейджану, горців Північного Кавказу, Грузії, Туркестану й України.

Статті з *Journal de Genève*, належать перу директора *Journal de Genève* п. Мартена і редактора відділу закордонної політики п. Бріке. За ці так прихильні статті, як і за видання їх окремою книгою, належиться їх авторам щире українське спасибі. С.

— *East Carelia, a survey of the country and its population, and a review of the carelian question.* Publisher Akateeminen Karjala-Seura (Academic Carelia-League). Helsinki, 1934. 216 стор.

Прекрасно видана англійською мовою книга інформаційно-

го характеру про Карелію, яка межує з Фінляндією і знаходиться під совітською окупацією у вигляді так званої автономної Карельської республіки у складі РСФСР.

Книга подає на початку географічні дані, представляє читачеві населення краю та історію Карелії, яку доведено до останніх часів, і яка коротко подає тако-ж історію московських русифікаторських заходів у цій країні, визвольні змагання карельського народу під час минулої революції та совітську окупацію.

Далі представлено сучасне становище Карелії, як автономної совітської республіки, з углядженням усіх галузів життя. Нарешті трактується карельське питання, як таке, і представляються визвольні змагання й боротьба Карелії за свою свободу.

Книгу рясно ілюстровано, наведено багато мап і статистичних таблиць, що дають можливо повніше уявлення про Карелію, її народ та його життя. Як книга пропагандного характеру, складена всна мистецьки. Додано до книги ще велику, гарно виконану мапу Карелії в барвах.

Видання дуже акуратно виконане. Книгу приємно взяти в руки, звертає вона на себе увагу перш за все своїм зовнішнім виглядом, а цікаво поданий матеріал, притягаючи увагу читача, тримає її коло себе поки книжку не переглянуто до останньої сторінки.

Дуже рідким явищем в українському житті являється вихід у світ якихось українських інформативних або пропагандних книжок. Здавалося б, що на їх оформлення, на їх як найліпше видання і на їх притягуючу силу мусілося б тому звернути як найбільше уваги. Але, на жаль, як нужденно де-які наші видання такого роду випадають при порівнянні з цим прекрасним карельським виданням. Є це добрий взірець, як би треба було складати й оформлювати пропагандні книжки. С.

ТРИЗУБ

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований р. 1925 Вяч. Прокоповичем, виходитиме в 1935 році по-старому і за участі тих самих співробітників

Умови передплати на 1935 рік

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на один місяць — 8 фр., окреме число — 2 фр.

	1 рік.	1/2 року	3 місяці	1 місяць	окр. чис.
ЧЕХІЯ	80 к. ч.	40 к. ч.	20 к. ч.	10 к. ч.	3 к. ч.
ПОЛЬЩА	25 зл.	15 зл.	8 зл.	3 зл.	1 зл.
РУМУНІЯ	500 леїв	300 л.	150 л.	50 л.	20 л.
НІМЕЧЧИНА	12 мар.	6 м.	3 м.	2 м.	0,50 м.
СПОЛ. ШТАТИ П.А.	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
КАНАДА	3 дол.	1,5 д.	1 д.	0,40 д.	0,10 д.
БЕЛЬГІЯ	20 бельг.	10 б.	6 б.	2 б.	0,60 б.

У Парижі набувати в книгарні В. Поволоцького, 13 rue Bonaparte, Paris VI.

Закордоном журнал передплатувати й набувати можна у представників «Тризуба»: 1) В Канаді — W. Sikewich, P. O. Box 333 Toronto, Ontario, Canada 2) В Румунії — Dm. Herodot, Strada Delea Veche, 45. Bucarest. 3) В Чехословаччині — П р а г а: P. Filonovic. Horni Cernosice u Prahy, c. 107. П о д є б р а д и: п. інж. Бурачинський. Укр. Hosp. Akademie, Poděbrady. 4) В Польщі — J. Lipoweski, ul. Czerniakowska 204, m. 25, Warszawa, для грошових переказів — пошт. рахунок 13.435 Warszawa, Jan Lipoweski. 5) В Спол. Штатах «Surma Book», 103 Av. A. New York, N. Y., U. S. A. 6) В Царьгороді: M. Zabello. Posta kuturu № 224. Beyoglu. Istamboul. Turquie. 7) В Бельгії — Georges Jakovliv, Ing. 61, rue de Dave, Jambes — Namur. Chèque Postal 234465.

Українська ялинка в Парижі.

Українська молодь, під опікою настоятеля Української Православної Церкви в Парижі прот. І. Бриндзана, влаштує 25 грудня с. р. о год. 3-ій ялинку для українських дітей в Palais de la Mutualité, salle H, 25, rue St.-Victor, Paris 5. (Метро Maubert-Mutualité).

Підписні листи на збірку пожертв, а тако-ж запис дітей на свято — в Українській Православній Церкві, в Бібліотеці ім. С. Петлюри, редакції «Тризуба» та в українських організаціях у Парижі.

Українська Громада в Парижі запрошує українських дітей до утворення хору для виконання

колядок на Різдвяні свята.

Співанки що-середі о год. 8 веч. — 37, rue Boileau (метро Michel-Ange-Molitor та Chardon-Lagache), tél. Aut 18-59.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — **Комітет.**

Адміністратор: **Іл. Косенко**

Le Gérant: M-me Perdrizet.